

Fair Play Eğitiminin Ahlaki Karar Alma Tutumuna Etkisi

Ufuk UMUTLU¹ Mehmet Fatih YÜKSEL^{2*}

¹ Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

Makale Bilgisi

ÖZET

Makale Geçmişi

Geliş Tarihi: 07.02.2024

Kabul Tarihi: 01.05.2024

Yayın Tarihi: 30.06.2024

Anahtar Kelimeler:

Fair play,
Ahlak,
Erdemlilik,
Öğrenci-Sporcu,
Karar alma.

Bu araştırmanın amacı, altı oturumdan oluşan fair play eğitiminin öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları üzerine etkisini incelemektir. Araştırma, deneme modellerinden ön test – son test tek gruplu model (yarı deneysel) olarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya Spor Lisesinde eğitim öğretimine devam eden 27 erkek, 24 kız olmak üzere toplam 57 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya gönüllü öğrenciler dahil edilmiştir. Uygulama, 2022 yılı Nisan-Mayıs ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Uygulama aşamasında, danışman kontrolünde altı oturumdan oluşan fair play eğitimi araştırmacı tarafından verilmiştir. Eğitim öncesi ve sonrası katılımcıların ahlaki karar alma tutumları incelenmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Lee vd. (2007) tarafından geliştirilen ve Gürpınar (2014a) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları" ölçeği ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi, öntest-sontest karşılaştırmalarını yapmak için parametrik testlerden olan paired samples t testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ veya $p < 0,01$ kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda; major bulgular tüm değerlerde son test lehine daha iyi sonuçlar olduğunu göstermektedir. Ahlaki karar alma tutumları ölçeği alt boyutlarının öntest-sontest aritmetik ortalamaları arasındaki fark üç alt boyutta da anlamlı bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet ve spor türü değişkenlerinde hem ön hem son testlerde üç alt boyutta da gruplar arasında bir fark bulunmamıştır. Sonuç olarak, altı oturumdan oluşan fair play eğitiminin öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları üzerine olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

The Effect of Fair Play Education on Moral Decision-Making

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 07.02.2024

Accepted: 01.05.2024

Published: 30.06.2024

Keywords:

Fair Play,
Moral,
Virtue,
Student-Athlete,
Decision Making.

The aim of this study is to examine the effect of six-session fair play education on the moral decision-making attitudes of student-athletes. The research was designed as a pretest-posttest single-group model (semi-experimental) among the experimental models. The study group of the research consists of a total of 57 students, 27 boys and 24 girls, who continue their education at Konya Sports High School in the 2021-2022 academic year. Volunteer students were included in the research. The implementation was carried out between April and May 2022. During the experimental phase, fair play education consisting of six sessions was given by the researcher under the control of the consultant. Before and after the education, the moral decision-making attitudes of the participants were examined. As a data collection tool, developed by Lee et al. (2007) and adapted into Turkish by Gürpınar (2014a) "Adaptation of the Attitudes to Moral Decision-Making in Youth Sport Questionnaire" and a personal information form prepared by the researcher were used in the research. Independent samples t-test was used to determine whether there

was a significant difference between dependent and independent variables, and paired samples t-test, which is one of the parametric tests, was used to make pretest-posttest comparisons. $P < 0.05$ or $p < 0.01$ was accepted as the significance level. As a result of the study, major findings show better results in favor of post-test at all values. The difference between the pretest-posttest arithmetic averages of the sub-dimensions of the moral decision-making attitudes scale was found to be significant in all three sub-dimensions. In addition, no difference was found between the groups in the three sub-dimensions in both pre- and post-tests in terms of gender and sport type variables. In conclusion, it has been determined that the fair play education, which consists of six sessions, has positive effects on the moral decision-making attitudes of student-athletes.

To cite this article:

Umutlu, U., & Yüksel, M. F. (2024). Fair play Eğitiminin Ahlaki Karar Alma Tutumuna Etkisi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 335-351. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2024.85>

---

*Sorumlu Yazar: Mehmet Fatih Yüksel, yukselmehmetfatih@gmail.com

---

GİRİŞ

Adil ve dürüst oyunu destekleyen bir düşünce olan fair play, genellikle “etik” kavramı içinde ifade edilmekle birlikte (Simon vd., 2018) evrensel olarak kabul görmektedir (Yıldıran ve Sezen-Balçıkanlı, 2020). Müsabaka ya da yarışmalarda ahlaki açıdan iyi ve kötü davranışlar için bir standart kavram olarak gelişmiş ve en başta insan onuruna gösterilen saygının ifadesi olarak ortaya çıkmıştır (Renson, 2009). Sportif etkinlerin tümünde adil ve dürüst şekilde rekabet etmek bir ahlaki ilke olarak kabul edilmiştir.

Ahlakın bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen bir değer olarak tüm insanlığı etkilediği göz önüne alındığında (Aksoy, 2023; Dilmaç ve Koç, 2020; Erdem ve Şanal, 2023) sporla ilişkili hemen hemen her organizasyonun ahlaki birer konu olduğu söylenebilir. Zira sporda diğer bireyler ile ilişki kaçınılmazdır ve insanların rekabet halinde iken üzüntü, sevinç, hoşgörü, sevgi gibi duyguları ve bu durumda gösterdikleri ya da gösteremedikleri erdemler tüm sportif etkinliklerin içerisinde yer almaktadır.

Sporcuların ahlaki karar alma tutumları yarışma severlik, hile ve adilce kazanmayı korumak davranışlarından oluşmaktadır. Yarışma severlik “Kazanmak için ne yapmaya hazırsın?” sorusunun cevabı olarak oyun kurallarının açığını aramak anlamına gelmekle birlikte rakibi dezavantaja uğratmak için argo konuşmak, oyunu yavaşlatmak, atağı kesmek, sayıyı ya da golü engellemek için yapılan taktik faul gibi hareketleri içerir (Gürpınar, 2014a). Farklı bir ifade ile yarışma severlik oyunun kurallarını hiçe sayarak karakterini ortaya çıkarmaktadır (Howe, 2004). Adilce kazanmayı korumak, bir maçı, hak etmeden kazanmaktansa, hak ederek kazanmanın bireyin kendisini daha iyi hissettireceğini bildirirken sporda hile ise etik sonuçları olan sporun kurallarını hiçe sayarak haksız avantaj elde etmeyi bir kazanç olarak sayan davranışlardır. Dolayısıyla bu kavramların fair play olgusu ile ilişkili olduğu söylenebilir (Gürpınar, 2014b).

Spor, mükemmeliyete ulaşmak için karşılıklı bir çaba olarak değerlendirildiğinde, branş ne olursa olsun bizi ilerlemeye, diğerleri için saygıya ve arkadaşlığa doğru götürecektir. Rekabetin temeli de aslında budur. Ancak spor sektörünün günden güne artan bir oranda sanayileşmesi ve ticarileşmesiyle birlikte (Arıpınar ve Donuk, 2017; Büyükbasmacı ve Erdoğan, 2021; Ludwiczak ve Bronikowska, 2022) fanatizm kavramının arttığı ve dolayısıyla “Vur, kır, parçala! Bu maçı kazan!” sloganının taraftar ve sporcular tarafından büyük ölçüde benimsendiği görülmektedir. Dolayısıyla spor ortamı bozulmakta bu da seyirciden başlayarak tüm toplumu olumsuz yönde etkilemektedir. Dahası insanların ruh ve beden sağlığının korunmasında önemli rol oynayan spordaki ahlaki bozulmaların yansımalarının tüm toplumda görülmesi muhtemeldir (Acar vd., 2023; Sezen-Balçıkanlı, 2017).

Sporun, sadece bireysel özellik ve yeteneklerin mücadele alanı olmadığı bilinmektedir. Günümüzde spor profesyonel bir meslek halini almıştır. Uluslararası düzeydeki madalyaların ya da rekortmen sporcuların geniş çaplı ekonomik ve politik çıkarları (Domínguez vd., 2021) dolayısıyla, sporcuların birbirleri ile olan rekabetlerinin de gittikçe arttığı görülmektedir. Sporun giderek ticarileşen bir yapıya kavuşması, amaçları dışına çıkmasına (Bronikowska vd., 2019) ve özünden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte spor karşılaşmalarında yaşanan gayri ahlaki durumlar ortaöğretim öğrencilerini de ciddi şekilde etkilemektedir. Kulüp ve okullar arası müsabakalara katılan öğrenciler kazanmak için fair play davranışlarını bir kenara bırakıp kural dışı davranışlara yönelebilmektedirler. Spordaki esas gaye, spor faaliyetleri vasıtasıyla erdemli birey yetiştirme hedefidir. Bu hedefe yönelik olarak fair play kavramı ile ilgili alan yazında sınırlı sayıda çalışma gözlenmektedir.

Ulaşılabilen literatür bilgileri kapsamında fair play, sportmenlik ve ahlaki karar alma tutumları (Akpınar ve Küçükçekeken, 2019; Altın ve Özsarı, 2017; Çağlayan vd., 2017; Çağlayan vd., 2018;

Sevilmiş vd., 2021; Sezen-Balçıkınlı vd., 2022) ve farklı spor dallarında verilen eğitim programlarının sportmenlik, empati ve saygı gibi kavramlar üzerine etkilerine (Burgueño ve Medina-Casabón, 2020; Hextrum, 2023; Ludwiczak ve Bronikowska, 2022; Nuriddinov, 2023; Opstoel vd., 2020; Palou vd., 2020; Stoll, 2012) yönelik yararlı çalışmalar görülmesine rağmen, sporcu-öğrencilere uygulanan fair play eğitimi ile ilgili deneysel desenli araştırmalara (Azevedo vd., 2016; Vidoni ve Ward, 2009; Vidoni vd., 2014) sınırlı düzeyde rastlanmıştır. Bu açıdan fair play kavramına yönelik bir eğitim programının sporcu-öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarındaki olası değişimlerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çalışma sonunda elde edilecek bulgular ile; gelecek yılların yönetici, sporcu, antrenör, hakem gibi spor paydaşları olmaya aday öğrencilerin ahlaki karar almaya yönelik gelişimlerinin tespiti de hedeflenmektedir. Dolayısıyla bu araştırma sonunda ortaya konulan verilerin alan yazına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı, altı oturumdan oluşan fair play eğitiminin öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları üzerine etkisini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, deneme modellerinden ön test – son test tek gruplu model (Yarı deneysel) olarak desenlenmiştir (Büyüköztürk, 2007). Araştırma deseninin sembolik görünümü aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

Grup	Ön test		Son test
D	T ₁	X	T ₂

D= Deneme grubu

T₁ ve T₂= Deneme grubu bağımlı değişkenin ön test ve son test ölçümleri

X= Deneme grubuna uygulanan bağımsız değişken (Fair Play Eğitimi)

Araştırma deseninde, bağımlı değişken lise öğrencilerinin ahlaki karar alma düzeyleri iken, bağımsız değişken ise altı oturumdan oluşan olan fair play eğitimidir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya Spor Lisesinde eğitim öğretimine devam eden 27 erkek, 24 kız olmak üzere toplam 57 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerde gönüllülük durumu esas alınmıştır. Çalışma grubunun demografik bilgileri tabloda sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde (%)
Yaş	14	19,6
	15	56,9
	16	13,7
	17	9,8

Spor türü	Takım Sporları	30	58,8
	Bireysel Sporlar	21	41,2
Cinsiyet	Erkek	27	52,9
	Kız	24	47,1
Sınıf	9.	31	60,8
	10.	8	15,7
	11.	6	11,8
	12.	6	11,8

Mevcut araştırmaya %52,9'u erkek %47,1'i ise kız öğrenci olmak üzere 51 kişi katılmıştır ve %19,6'sı 14, %56,9'u 15, %13,7'si 16 ve son olarak %9,8'i ise 17 yaşındadır. Katılımcılardan %58,8'i takım sporu yaparken, %41,2'si bireysel sporlarla uğraşmaktadır. Ayrıca %60,8'i 9. %15,7'si 10. %11,8'i 11. ve son olarak %11,8'i se 12. sınıf düzeyinde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmış “Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ait bilgiler aşağıda açıklanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin yaş, cinsiyet, spor dalı, sınıf düzeyi gibi demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği

Lee vd. (2007) tarafından geliştirilen ve orijinal ismi “Development of the attitudes to moral decision-making in youth sport questionnaire (AMDYSQ)” olan ölçek, Gürpınar (2014a) tarafından “Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları” adıyla Türkçe'ye uyarlanmıştır. Sporcuların ahlaki karar alma tutumlarını ölçmek üzere geliştirilmiştir. Orijinal çalışmada 3 faktör 9 maddelik yapının cinsiyetten, yaş farkından ve spor türünden etkilenip etkilenmediği 375 sporcu öğrenci üzerinde doğrulanmıştır. Ölçek 3 alt boyutludur ve Kesinlikle Katılmıyorum (1) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) arasında puanlanan 5'li likert tipindedir. Ölçeğin alt boyutlarını hileyi benimsemek (1,5 ve 8. Maddeler; örn: Kazanmama yardımcı olacağını düşünürsem hile yaparım.), yarışma severliği benimsemek (2,4 ve 6. Maddeler; örn: Bazen rakibimi tahrik etmeye çalışırım.) ve adilce kazanmayı korumak (3,7 ve 9. Maddeler; örn: Kazanmak ve kaybetmek hayatın bir parçasıdır.) oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 9 madde için 0,47-0,89 aralığında uyum indeksi değerleri ise Ki-kare=33,54; sd=24; CFI= 0,98; NNFI= 0,98; RMSEA= 0,034; SRMR= 0,052 olarak bulunmuştur. Bu psikometrik özelliklerle Ahlaki Karar Alma Tutumları” ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu görülmektedir. Ahlaki karar alma tutumlarını ölçmeye yönelik maddelerden 6 adedi olumsuz (1, 2, 4, 5, 6 ve 8. maddeler) ve 3 adedi de (3, 7 ve 9. maddeler) olumlu anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken “Kesinlikle katılıyorum” yanıtı “5” ile ve “Kesinlikle katılmıyorum” yanıtı ise “1” ile puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında da ” Kesinlikle katılmıyorum” yanıtı “5” ile “Kesinlikle katılıyorum” yanıtı da “1” ile puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, sporcu

öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarının yüksek düzeyde; düşük puanların ise sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarının düşük düzeyde olduğu anlamına gelmektedir (Gürpınar, 2014a).

Ayrıca mevcut araştırmada güvenilirlik (α) katsayıları tekrar hesaplanmış olup, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hileyi benimsemek ($\alpha =,820$), yarışma severliği benimsemek ($\alpha =,720$), adilce kazanmayı korumak ($\alpha =,767$) ve ölçek toplamında ($\alpha =,721$) olarak bulunmuştur. Tavakol ve Dennick (2011)'e göre ölçeğin katsayısı 1'e ne kadar yakın olursa o kadar güvenilir olduğu anlaşılır. Bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Toplanması

Araştırma için Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan çalışmanın uygulanmasında herhangi bir sakınca olmadığına dair 2021/111 sayılı onay belgesi ve Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin belgesi alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra katılımcıların, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunu, gönüllü katılım onay formunu ve vasi onay formunu doldurmaları sağlanmıştır. İlgili araştırmacıdan kullanım izni alınmış söz konusu ölçek, 3 hafta süren ve 6 oturumdan oluşan fair play eğitimi öncesi ve sonrası ön test - son test olarak uygulanmıştır. Bu uygulama ile ilgili veriler 2022 yılı Nisan ve Mayıs ayları arasında toplanmıştır. Çalışma grubuna uygulanan eğitim müfredatı aşağıda sunulmuştur.

Fair Play Eğitim Müfredatı

1. Hafta

Oturum	Süre	Konu	İçerik
1.	50 dk	Spor ve Fair Play Kavramı	Fair Play Tanımı, Kapsamı, Fair Play Çeşitleri (Fair Play davranış görüntüleri)
2.	50 dk	Fair Play ve İnsanın Ortak Değerleri	Değerler, Meslek Etiği ve Ahlak, Erdemlilik, Tutumlar, Sportmenlik, Adalet, Doğruluk, Dürüstlük ve Tarafsızlık, Sorumluluk, Sevgi, Saygı, Hoşgörü (Fair Play dışı davranış görüntüleri)
3.	50 dk	Etik Olmayan Davranışlar	Ayrımcılık, Bencillik, Dedikodu, İftira, Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanımı, Saldırganlık ve Şiddet, Dalkavukluk-Yaranma İstismar (Sömürü), Doping-Şike Yolsuzluk-Rüşvet (Fair Play Davranış Görüntüleri)

2. Hafta

Oturum	Süre	Konu	İçerik
4.	50 dk	Yarışma Sporlarının Ahlaksal Amacı	<i>Spor ve Fair Playin Asıl Amacı (Fair Play Davranış Görüntüleri)</i>
5.	50 dk	Sporcuların Sorumlulukları ve Centilmenlik Andı	<i>10 Maddelik Centilmenlik Andı (Dünyada Fair Play Büyük Ödülünü alan ilk Türk İsmet KARABABA ile Söyleşi, Belgesel, Biyografi)</i>
6.	50 dk	Olimpizm ve Fair Play	<i>Olimpizm Ruhu (Asıl amaç) Olimpiyatlardan Görüntüler (Fair Play Davranış Görüntüleri)</i>

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde IBM SPSS 22 programı kullanılmıştır. Verilerin normallik analizi için skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) sonuçları incelenmiş olup verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Bu sebeple istatistiki işlemler için parametrik testler tercih edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi, öntest-sontest karşılaştırmalarını yapmak için parametrik testlerden olan paired samples t testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ veya $p < 0,01$ kabul edilmiştir.

BULGULAR**Tablo 2**

Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ön test T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	x	Std. Sp.	t	p																														
Hileyi Benimsemek	Erkek	27	2,50	1,141	1,708	0,094																														
	Kız	24	2,01	,881			Yarışma Severliği Benimsemek	Erkek	27	3,22	1,187	,089	0,929	Kız	24	3,19	1,021	Adilce Kazanmayı Korumak	Erkek	27	4,09	1,041	-,758	0,452	Kız	24	4,30	,889	Ahlaki Karar Alma Tutumu (Toplam)	Erkek	27	3,27	,721	,527	0,600	Kız
Yarışma Severliği Benimsemek	Erkek	27	3,22	1,187	,089	0,929																														
	Kız	24	3,19	1,021			Adilce Kazanmayı Korumak	Erkek	27	4,09	1,041	-,758	0,452	Kız	24	4,30	,889	Ahlaki Karar Alma Tutumu (Toplam)	Erkek	27	3,27	,721	,527	0,600	Kız	24	3,17	,687								
Adilce Kazanmayı Korumak	Erkek	27	4,09	1,041	-,758	0,452																														
	Kız	24	4,30	,889			Ahlaki Karar Alma Tutumu (Toplam)	Erkek	27	3,27	,721	,527	0,600	Kız	24	3,17	,687																			
Ahlaki Karar Alma Tutumu (Toplam)	Erkek	27	3,27	,721	,527	0,600																														
	Kız	24	3,17	,687																																

* $p < 0,05$

Tablo 2'ye göre ahlaki karar alma tutumları ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa uğrayıp uğramadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3

Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Son test T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	x	Std. Sp.	t	p
Hileyi Benimsemek	Erkek	27	1,88	,891	,811	0,421
	Kız	24	1,69	,810		
Yarışma Severliği Benimsemek	Erkek	27	2,51	1,076	-,461	0,647
	Kız	24	2,38	,937		
Adilce Kazanmayı Korumak	Erkek	27	4,41	,713	-,616	0,541
	Kız	24	4,55	,860		
Ahlaki Karar Alma Tutumu (Toplam)	Erkek	27	2,92	,553	-,167	0,868
	Kız	24	2,89	,470		

* $p<0,05$

Tablo 3'e göre ahlaki karar alma tutumları ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa uğrayıp uğramadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4

Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Spor Türü Değişkenine Göre Ön test T-Testi Sonuçları

	Spor türü	n	x	Std. Sp.	t	p
Hileyi Benimsemek	Takım Sporları	30	2,30	1,122	,206	0,838
	Bireysel Sporlar	21	2,23	,955		
Yarışma Severliği Benimsemek	Takım Sporları	30	3,24	1,100	,271	0,788
	Bireysel Sporlar	21	3,15	1,128		
Adilce Kazanmayı Korumak	Takım Sporları	30	4,12	1,108	-,647	0,521
	Bireysel Sporlar	21	4,30	,737		
Ahlaki Karar Alma Tutumu (Toplam)	Takım Sporları	30	3,22	,738	-,053	0,958
	Bireysel Sporlar	21	3,23	,660		

* $p<0,05$

Tablo 4'e göre ahlaki karar alma tutumları ölçeği ve alt boyutlarının spor türüne göre anlamlı bir farklılığa uğrayıp uğramadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 5

Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Spor Türü Değişkenine Göre Son test T-Testi Sonuçları

	Spor türü	n	x	Std. Sp.	t	p
Hileyi Benimsemek	Takım Sporları	30	1,92	,781	-,863	0,392
	Bireysel Sporlar	21	1,71	,948		
Yarışma Severliği Benimsemek	Takım Sporları	30	2,65	1,080	-1,232	0,224
	Bireysel Sporlar	21	2,30	,872		
Adilce Kazanmayı Korumak	Takım Sporları	30	4,40	,923	-,913	0,366
	Bireysel Sporlar	21	4,60	,512		
Ahlaki Karar Alma Tutumu (Toplam)	Takım Sporları	30	3,05	,551	-1,787	0,080
	Bireysel Sporlar	21	2,80	,416		

* $p<0,05$

Tablo 5'e göre ahlaki karar alma tutumları ölçeği ve alt boyutlarının spor türüne göre anlamlı bir farklılığa uğrayıp uğramadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 6

Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarının Öntest-Sontest Sonuçları

Değişken	Gruplar	Ort. $\bar{x}$	Std. Sp.	Standart Hata	t	Serbestlik Derecesi	p
Hileyi Benimsemek	Öntest	2,2745	1,04712	,14663	3,550	50	0,001**
	Sontest	1,7974	,85135	,11921			
Yarışma Severliği Benimsemek	Öntest	3,2092	1,10143	,15423	5,167	50	0,000**
	Sontest	2,4444	1,00591	,14086			
Adilce Kazanmayı Korumak	Öntest	4,1961	,96879	,13566	-2,405	50	0,020*
	Sontest	4,4837	,78121	,10939			

n=51; * $p<0,05$ ** $p<0,01$

Tablo 6'ya göre ahlaki karar alma tutumları ölçeği alt boyutlarının öntest-sontest ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan paired samples t testi sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki fark üç alt boyutta da anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farklılıklar tüm alt boyutlar (Hileyi benimsemek, yarışma severliği benimsemek ve adilce kazanmayı korumak) için son test lehinedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın genel amacı, altı oturumdan oluşan fair play eğitiminin öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları üzerine etkisini incelemektir. Genel amacın yanı sıra katılımcıların cinsiyet ve spor türü (bireysel/takım) değişkenlerine göre de ahlaki karar alma tutumlarının araştırılması hedeflenmiştir. Ana bulgular, tüm değerlerde son test lehine daha iyi sonuçlar olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile fair play eğitimi sonrasında katılımcıların ahlaki karar alma tutumlarının olumlu yönde etkilendiği tespit edilmiştir. Üstelik ahlaki karar alma tutumları ölçeği alt boyutlarının öntest-sontest aritmetik ortalamaları arasındaki fark üç alt boyutta da son test lehine anlamlı bulunmuştur.

Mevcut çalışmada ahlaki karar alma tutumları ölçeği alt boyutları ile ölçek toplamında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Koul (2012), çalışmasında hileye olan eğilimin erkeklerde kadınlardan daha fazla olduğunu, Ponseti vd. (2012) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmada ise hile ve yarışma sevme durumunu kabul etmenin erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer bazı çalışmalarda da kadın sporcuların erkek sporculara göre sportmenlik ve ahlaki karar alma düzeylerinin daha yüksek ve saldırganlık düzeylerinin daha düşük olduğu bildirilmiştir (Acar vd., 2023; Altun ve Güvendi, 2019; Atalay, 2016; Certel vd., 2020; Çağlayan vd., 2017; Gümüş vd., 2016; Kafalı vd., 2017; Koç ve Güllü, 2017; Yıldız vd., 2019). Ulaşılabilen alan yazındaki pek çok bulgunun aksine, çalışmamızda ise cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bununla birlikte, hem ön test hem de son testlerde kadınların hileyi benimsemek ve yarışmaseverliği benimsemek alt boyutlarında erkeklerden daha düşük (iyi) ortalama puanlara sahip olduğu görülmektedir. Yine adilce kazanmayı korumak alt boyutunda da kadınların ortalama puanlarının daha yüksek (iyi) olduğu göze çarpmaktadır. Bu açıdan mevcut araştırmanın, ilgili çalışmalardan elde edilen sonuçlarla kısmen uyumlu olduğu söylenebilir. Öte yandan önceki çalışmalarda ahlaki karar alma tutumlarına ilişkin betimsel araştırmalara odaklanıldığı ve mevcut duruma yönelik bulgular elde edildiği görülmektedir. Yapılan çalışmada ise tüm katılımcılara fair play eğitimi verilmiş ve bazı bulgulara ulaşılmıştır. Bu açıdan mevcut çalışmadaki özellikle son test ortalama değerlerinde kadın ve erkek katılımcılarda benzer bulgular elde edilmesi fair play eğitiminin bir sonucu olabilir. Bu sonuç ile ahlaki karar alma düzeylerinde eğitim yoluyla cinsiyet farklılıklarının azaltılabileceği söylenebilir. Bu tespit Gülcan (2015), Aydoğan vd. (2015), Mouratidou (2017), Altun ve Güvendi (2019), (Bronikowska vd., 2019) ve Burgueño ve Medina-Casaubón (2020) tarafından da desteklenmektedir.

Mevcut çalışmada ahlaki karar alma tutumları ölçeği alt boyutları ile ölçek toplamında spor türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte tüm alt boyutlarda bireysel sporlarla uğraşan sporcuların takım sporları ile uğraşanlara göre daha iyi puan ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Buna göre bireysel sporlarla uğraşan sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Gürpınar (2014b) sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarının spor türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterebileceğine vurgu yapmıştır. Ulaşılabilen alan yazında mevcut çalışma sonuçlarına benzer pek çok araştırma bulunmaktadır. Örneğin, Çağlayan vd. (2017) yaptıkları çalışmada bireysel sporlarda faaliyet gösteren sporcuların hileyi benimsemek ve yarışma severliği benimsemek alt boyutlarında puan ortalamalarının takım sporlarına göre daha düşük (iyi) olduğunu belirtmişlerdir. Diğer bir çalışmada ise takım oyuncularının bireysel oyunculara göre ahlaki karar verme tutumlarında daha düşük ortalama puanlara sahip olduğu ifade edilmektedir (Lee vd., 2007). Yine bireysel sporlarla uğraşan sporcuların ahlaki karar alma düzeylerinin, takım sporlarıyla uğraşanlara göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Yıldız vd., 2019). Mouratidou (2017) fiziksel temasın düşük ya da hiç olmadığı spor dallarındaki ahlaki yeterliliğin, fiziksel temasın yüksek olduğu spor dallarına göre daha yüksek skorlara sahip olduğunu bildirmiştir. Ulaşılabilen alan yazındaki pek çok bulgunun aksine, çalışmamızda spor türü değişkenine göre gruplar arasında

anamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bununla birlikte, hem ön test hem de son testlerde bireysel sporlarla ilgilenen katılımcıların takım sporlarındaki katılımcılara göre tüm alt boyutlarda ortalama puanlarının daha iyi olduğu göze çarpmaktadır. Yine tüm alt boyutlarda son testler lehine daha iyi skorlar görülmüştür. Bu durumun uygulanan fair playe yönelik eğitim programından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim Gülcan (2015), ahlakın, yaşamın her alanında önemli bir yer tuttuğunu, eğitimin ise insan hayatının temel süreçlerinden birisi olduğunu ve iyi bir insan olabilmek için ahlakın eğitim sisteminde ders olarak yer alması gerektiğini rapor etmektedir. Bunun yanı sıra önceki çalışmalarda spor türü değişkeninde ilgili spor dalının (bireysel ya da takım) karakteristik özelliklerinin ahlaki tutum ve davranışların ortaya çıkmasında belirleyici olduğu ifade edilse de mevcut araştırma sonuçlarının bu durumu desteklemediği söylenebilir. Bireysel sporlara göre takım sporlarındaki daha düşük puanlar, grup dinamiği ve takım içi arkadaşlık duygusu gibi faktörlerin bir sonucu olabilir.

Günümüzde spor, esas gayesinden uzaklaşmakta ve giderek büyüyen bir endüstri halini almaktadır. Ekonomik etkenler, güç ve kariyer hırsı, “kazanmak için her şeyin mümkün” olabileceği bir anlayış biçimine evrilmektedir. Bu nedenle sportif faaliyetler sırasında hem ahlaki hem de ahlak dışı davranışlar gözlemlenebilmektedir. Bu noktada belirleyici unsurun sporcunun kişiliği ve karakteri olduğu ifade edilmektedir. Ancak Gülcan (2015), Mouratidou (2017), (Bronikowska vd., 2019) ve Burgueño ve Medina-Casabón’a (2020) göre bireyler arasındaki ahlaki gelişim farkı eğitim yoluyla azaltılabilir ve ahlaki gelişim düzeylerinin daha yüksek olabileceği konusunda güdülenebilirler. Genel geçer ahlaki kurallar ve ilkeler bakımından eğitim almaları insanların daha yüksek düzeyde ahlaki değerleri tanımalarına zemin hazırlayacaktır. Okul çağından başlayarak fair playe uygun davranışlar kazandırmak ve sporcu-öğrencilerin bu yönde mizaçlarının gelişimini sağlamak için küçük yaşlardan itibaren başlanan antrenmanlar, kamplar, yarışmalar ve okul içi faaliyetler gibi pek çok farklı seçenekteki eğitim alanlarına sahip olduğumuz söylenebilir. Bununla birlikte bu imkanların daha doğru ve etkin kullanılması zorunluluğu ortadadır.

SONUÇ

Öğrenci-sporcuların gerek okul sporlarında gerekse kulüp müsabakalarında fair playe uygun olmayan davranışlarının onaylanması durumunda bu davranışlarına devam etmesi muhtemeldir. Bu açıdan mevcut araştırma bulguları; fair playe yönelik bilgi ve eğitim programları ile sporun ruhuna aykırı tutum ve davranışların düzeltilmesinin mümkün ve büyük öneme sahip olduğu düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Mevcut çalışmada yaş ve sınıf düzeyindeki olası farklılıkları belirlemek için yeterli katılımcıya ulaşılamaması sebebiyle bu değişkenlerdeki ahlaki karar alma düzeyleri incelenememiştir. Bu durum araştırmanın sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte yapılan çalışmanın deneysel desene sahip olması ve tüm katılımcılara altı oturumdan oluşan fair play eğitimi verilerek bazı veriler elde edilmesi de, araştırmanın güçlü bir özelliği olarak ifade edilebilir. Ancak daha güvenilir sonuçlar için dar bir kapsamda gerçekleştirilen bu çalışmaya benzer araştırmaların daha yüksek katılımcı ve aile eğitim ya da gelir düzeyi gibi diğer demografik değişkenler ile birlikte değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, altı oturumdan oluşan fair play eğitiminin öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları üzerine olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Acknowledgment

Bu çalışmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. Bu çalışma “Fair Play Eğitiminin Ahlaki Karar Alma Tutumuna Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Ethical approval

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı, 19.02.2021 tarihli 111 sayılı toplantısı 02 sayılı kararı.

Conflict of Interest

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

REFERANSLAR

- Acar, E., Dilekçi, U., Dalbudak, İ., & Büyükelhan, E. (2023). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi etkinliklerindeki fair play davranışları. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 163-170.
- Akpınar, S., & Küçükataçeken, V. (2019). Amatör kulüplerde futbol oynayan sporcuların fair play anlayışlarının incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 12(66), 1516-1522.
- Aksoy, Y. (2023). Ortaokul öğrencilerinin dinledikleri şarkıların sözlerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 679-693.
- Altın, M., & Özşarı, A. (2017). Sporcu eğitim merkezlerinde yatılı olarak eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 133-145.
- Altun, M., & Güvendi, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 2224-2240.
- Arıpınar, E., & Donuk, B. (2017). *Spor yönetim ve organizasyonlarında etik yaklaşımlar fair play* (Beşinci Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atalay, A. (2016). Türkiye’de üniversitelerde eğitim gören öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(31), 53-66.
- Aydoğan, Y., Özyürek, A., & Akduman G. G. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(Special Issue 1): 103-115.
- Azevedo, L. B., Vidoni, C., & Dinsdale, S. (2016). Effects of “Fair Play Game” strategy on moderate to vigorous physical activity in physical education. *The Physical Educator*, 73, 757-776.
- Bronikowska, M., Korez, A., Pluta, B., Krzysztosek, J., Ludwiczak, M., Łopatka, M., Wawrzyniak, S., Kowalska, J. E., & Bronikowski, M. (2019). Fair play in physical education and beyond. *Sustainability*, 11(24), 7064.
- Burgueño, R., & Medina-Casaubón, J. (2020). Sport education and sportsmanship orientations: An intervention in high school students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(3), 837.
- Büyükbasmacı, Y. E., & Erdoğdu, M. (2021). Sporun ahlaki olgunluk düzeyine etkisi. *International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(38), 389-397.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem A Yayıncılık.
- Certel, Z., Bahadır, Z., & Çelik, B. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 221-230.
- Çağlayan, A., Özbar, N., Türkmen, N., & Öntürk, Y. (2017). Spor bilimleri fakültesi ve beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 4(10), 20-42.
- Çağlayan, A., Özbar, N., Duran, M., & Tarakçı, O. (2018). Altyapı sporcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 57-68.
- Dilmaç, B., & Koç, A. (2020). Ergenlerin sahip oldukları değerler ile okula karşı tutumları ve okul tükenmişliği arasındaki yordayıcı ilişkiler. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 175-185.
- Domínguez, B. N., & Cerrada Nogales, J. A., Abad Robles, M. T., & Giménez Fuentes-Guerra, F. J. (2021). The Development of Fair Play in Physical Education and School Sports: A Systematic Review. *European Journal of Contemporary Education*, 10(2), 308-323.

- Erdem, M., & Şanal, S. Ö. (2023). Öğretim tasarım süreçleri ve “Etik”. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 959-975.
- Gümüş, H., Saraçlı, S., Karakullukçu, Ö. F., Doğanay, G., & Kurtipek, S. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinde fair play kavramı. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4(Special Issue 2), 430-438.
- Gülcan N. Y. (2015). Discussing the importance of teaching ethics in education. *Social and Behavioral Science*, 174, 2622-2625.
- Gürpınar, B. (2014a). Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Bir Türk örneğinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 405-412.
- Gürpınar, B. (2014b). Sporcu ortaokul ve lise öğrencilerinin spora ait değişkenler açısından ahlaki karar alma tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 413-424.
- Hextrum, K. (2023). Fair play, fraud, or fixed? Athletic credentials in US higher education. In *Fake Degrees and Fraudulent Credentials in Higher Education*. Cham: Springer International Publishing.
- Howe, L. A. (2004). Gamesmanship. *Journal of the Philosophy of Sport*, 31(2), 212-225.
- Kafalı, S., Hünkar, İ., Keçeci, O., & Demiray, E. (2017). Bireysel spor ve takım sporu yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin araştırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(50): 386-390.
- Koç, Y., & Güllü, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *SPORMETRE, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 19-30.
- Koul, R. (2012). Multiple motivational goals, values, and willingness to cheat. *International Journal of Educational Research*. 56, 1-9.
- Lee, M. J., Whitehead, J., & Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitudes to moral decisionmaking in youth sport questionnaire (AMDYSQ). *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 369-392.
- Ludwiczak, M., & Bronikowska, M. (2022). Fair Play in a context of physical education and sports behaviours. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4), 2452.
- Mouratidou, K. (2017). Determinants of athletes’ moral competence: the role of demographic characteristics and sport-related perceptions. *Sport in Society*, 20(7), 802-815.
- Nuriddinov, A. (2023). The role of fair play in physical education. *Modern Science and Research*, 2(10), 244-250.
- Opstoel, K., Chapelle, L., Prins, F. J., De Meester, A., Haerens, L., van Tartwijk, J., & De Martelaer, K. (2020). Personal and social development in physical education and sports: A review study. *European Physical Education Review*, 26(4), 797-813.
- Palou, P., Bermejo Díaz, J. M., Borràs, P. A., & Ponseti, F. J. (2020). Effects of an educational intervention regarding fair play on sports team coaches. *Journal of Human Sport and Exercise*, 15(2), 419-431.
- Ponseti, F. J., Palou, P., Borràs, P. A., Vidal, J., Cantallops, J., Ortega, F., Boixados, M., Sousa, C., Garcia-Calvo, T. & Garcia-Mas, A. (2012). El Cuestionario de Disposición al Engaño en el Deporte (CDED): su aplicación a jóvenes deportistas. *Revista de Psicología del Deporte*, 21(1), 75-80.
- Renson, R. (2009). Fair play: Its origins and meanings in sport and society. *International Journal of Fundamental and Applied Kinesiology*, 41(1), 5-18.
- Sevilmiş, A., Şirin, E. F., & Ocağ, U. (2021). Sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının sportmenlik

- yönelim boyutları açısından incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 1-13.
- Sezen-Balçıklı, G. (2017). Yarışma sporlarının ahlaksal amacı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 47-51.
- Sezen-Balçıklı, G., Hideg, G., & Ceren, A. G. (2022). Qualitative study on the analysis of the methods used by physical education teachers in fair play education in different cultures: the example of Turkish, Hungarian, and Kenyan. *FairPlay, Revista de Filosofía, Ética y Derecho del Deporte*, (22), 1-20.
- Simon, R. L., Torres, C. R., & Hager, P. F. (2018). *Fair play: The ethics of sport*. (4th Ed.) Routledge.
- Stoll, S. K. (2012). The effects of athletic competition on character development in college student athletes. *Journal of College and Character*, 13(4), 10.1515/jcc-2012-1939.
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53-55.
- Vidoni, C., & Ward, P. (2009). Effects of fair play instruction on student social skills during a middle school sport education unit. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 14(3), 285-310.
- Vidoni, C., Lee, C. H., & Azevedo, L. B. (2014). Fair Play Game: a group contingency strategy to increase students' active behaviours in physical education. *Early Child Development and Care*, 184(8), 1127-1141.
- Yıldırım, İ., & Sezen-Balçıklı, G. (2020). Fair Play Eğitimi 1. C. Koca (Ed.). Sporda Psiko-Sosyal Alanlar, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız, Y., Yıldız, K., & Tutucu, B. (2019, Nisan 11-14). *Genç sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının araştırılması* [Konferans sunum özeti]. İkinci Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi, Muğla, Türkiye. 5e41566da6fdccd96597cffc/.pdf

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Fair play, an idea that supports fair and honest play, is generally expressed within the concept of "ethics" (Simon et al., 2018) and is universally accepted (Yıldıran and Sezen-Balçıkınlı, 2020). It developed as a standard concept for morally good and bad behavior in competitions or contests and emerged primarily as an expression of respect for human dignity (Renson, 2009). Competing fairly and honestly in all sporting events has been accepted as a moral principle.

Considering that morality affects all humanity as a value that regulates relations between individuals (Dilmaç and Koç, 2020; Erdem and Şanal, 2023; Aksoy, 2023), it can be said that almost every organization related to sports is a moral issue. Because relationships with other individuals are inevitable in sports, and people's emotions such as sadness, joy, tolerance and love while competing and the virtues they show or fail to show in this situation are included in all sports activities.

It is known that sports are not just a field of struggle for individual characteristics and abilities. Today, sports has become a professional profession. Due to the wide-ranging economic and political interests of international medals or record-breaking athletes (Domínguez et al., 2021), it is seen that the competition of athletes with each other is increasing. The fact that sports have become increasingly commercialized causes it to go beyond its aims (Bronikowska et al., 2019) and move away from its principle. However, immoral situations experienced in sports events seriously affect secondary school students. Students participating in club and inter-school competitions may put aside fair play behaviors and turn to illegal behavior in order to win. The main purpose of sports is to raise virtuous individuals through sports activities. For this goal, there are a limited number of studies in the literature on the concept of fair play. The aim of this study is to examine the effect of six-session fair play education on the moral decision-making attitudes of student-athletes.

Method: The research was designed as a pretest-posttest single-group model (semi-experimental) among the experimental models. In the research design, the dependent variable is the moral decision-making levels of high school student-athletes, while the independent variable is the fair play education, which consists of six sessions. The study group of the research consists of a total of 57 students, 27 boys and 24 girls, who continue their education at Konya Sports High School in the 2021-2022 academic year. Student-athletes who accepted voluntary participation in the research were included. As data collection tools, "a personal information form" and developed by Lee et al. (2007) and adapted into Turkish by Gürpınar (2014a) "Adaptation of the Attitudes to Moral Decision-Making in Youth Sport Questionnaire" were used in the research. Approval certificate numbered 2021/111 was received for the research from Necmettin Erbakan University Social and Human Sciences Scientific Research Ethics Committee. The implementation was carried out between April and May 2022. During the experimental phase, fair play education consisting of six sessions was given by the researcher under the control of the consultant. Before and after the education, the moral decision-making attitudes of the participants were examined. IBM SPSS 22 program was used to analyze the data. Independent samples t test was used to determine whether there was a significant difference between dependent and independent variables, and paired samples t test, which is one of the parametric tests, was used to make pretest-posttest comparisons.

Findings: The moral decision-making attitudes of the participants did not show any difference according to the gender variable in both the pre-test and post-test ($p>0.05$). However, it was determined that female participants had higher moral decision-making attitudes than male participants. Similarly, participants' moral decision-making attitudes did not show any difference in both pre-test and post-test according to the sport type variable ($p>0.05$). However, it was determined that the moral decision-making attitudes of participants interested in individual sports were higher than those of participants interested in team sports. Finally, after the education, all participants' moral decision-making attitudes were evaluated in three sub-dimensions (Adopting Cheating, $t=3.550$, $p<0.001$; Adopting Competitiveness, $t=5.167$, $p<0.000$; Protecting Fair Winning, $t=-2.405$, $p<0.020$) showed a significant difference in favor of the post-test.

Discussion: The general aim of this study was to examine the effect of six-session fair play training on student-athletes' moral decision-making attitudes. Major findings showed better results in favor of the posttest at all values.

In the current study, no significant difference was found in the moral decision-making attitudes scale sub-

dimensions and the scale total according to the gender variable. Atalay (2016), Gümüş et al. (2016), Çağlayan et al. (2017), Koç and Güllü (2017), Kafalı et al. (2017), Yıldız et al. (2019), Altun and Güvendi (2019), Certel et al. (2020) and Acar et al. (2023) reported that female athletes have higher sportsmanship and moral decision-making levels and lower aggression levels than male athletes. Contrary to many findings in the available literature, in our study there is no significant difference between the groups according to the gender variable. However, it is noticeable that the average scores of female participants are better than men in both pre-test and post-test. In this respect, it can be said that the current research is partially compatible with the results obtained from related studies. On the other hand, fair play training was given to all participants in the study and some findings were obtained. In this respect, obtaining similar findings among male and female participants in the current study, especially in the post-test mean values, may be a result of fair play education. With this result, it can be said that gender differences in moral decision-making levels can be reduced through education.

In the current study, no significant difference was found in the moral decision-making attitudes scale sub-dimensions and the scale total according to the sport type variable. However, it is seen that athletes who engage in individual sports have better score averages than those who engage in team sports in all sub-dimensions. Accordingly, it can be said that athletes who engage in individual sports have higher moral decision-making attitudes. Gürpınar (2014b) emphasized that the moral decision-making attitudes of student athletes may differ significantly depending on the type of sport variable. Mouratidou (2017) reported that moral competence in sports with low or no physical contact has higher scores than in sports with high physical contact. Contrary to many findings in the available literature (Lee et al., 2007; Çağlayan et al., 2017; Yıldız et al., 2019), in our study, there is no significant difference between the groups according to the sport type variable. However, in both pre- and post-tests, it is noticeable that the average scores of participants interested in individual sports are better in all sub-dimensions than participants in team sports. In this respect, it can be said that the current research is partially compatible with the findings obtained from related studies. Again, better scores were observed in all subscales in favor of the posttests. It is thought that this situation is due to the training program for fair play. As a matter of fact, Gülcan (2015) reports that morality has an important place in every aspect of life, which education is one of the basic processes of human life, and that in order to be a good person, morality should be included as a lesson in the education system. In addition, although it has been stated in previous studies that the characteristic features of the relevant sport branch (individual or team) are decisive in the emergence of moral attitudes and behaviors, it can be said that the current research results do not support this situation. Lower scores in team sports compared to individual sports may be a result of factors such as group dynamics and the sense of friendship within the team.

Today, sports is moving away from its main purpose and becoming an increasingly growing industry. Economic factors, ambition for power and career are evolving into a form of understanding in which "everything is possible to win". It is likely that student-athletes will continue their behavior if their behavior that is far from fair play is approved, both in school sports and in club competitions. In this respect, current research findings; it strengthens the idea that it is possible and of great importance to prevent attitudes and behaviors contrary to the spirit of sports through information and education programs regarding fair play.

Conclusion: As a result, it was determined that fair play training, consisting of six sessions, had positive effects on the moral decision-making attitudes of student-athletes.

Recommendation: The fact that the study had an experimental design and that some data was obtained by giving six sessions of fair play training to all participants can be stated as a strong feature of the research. However, for more reliable results, it is thought that it would be beneficial to evaluate studies similar to this study, which was conducted in a narrow scope, with a higher number of participants and other demographic variables such as family education or income level.